

පොළොන්නරු යුගයේ හිඳි බුද්ධ ප්‍රතිමාවල විද්‍යාමාන මහායාන බෞද්ධාගමික
ලක්ෂණ

චරුණි මහේෂිකා ¹

නිමන්ති චන්ද්‍රමාලි ²

HS/2013/0619, HS/2013/0102

පොළොන්නරු යුගයට අයත් හිඳි බුද්ධ ප්‍රතිමාවල දක්නට ලැබෙන ස්ථාන ලෙස ගල් විහාරයේ නිසින්නපට්ඨා ලෙන, විද්‍යාධර ගුහාව, වටදාගේ, පබළු වෙහෙර දැක්විය හැකිය. රූපහේද යන්නෙන් අදහස් වන්නේ ප්‍රතිමාවක ශාරීරික ලක්ෂණ, ඉරියව්, මුද්‍රා, ආසන, සංකේත, වාහන, ඇඳුම් පැලඳුම් හා තේමාවන් ය. පොළොන්නරු යුගයට අයත් හිඳි බුද්ධ ප්‍රතිමා රූපහේද පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමේ දී දක්නට ලැබෙන විශේෂිත ම කරුණ වන්නේ එකී බුද්ධ ප්‍රතිමා සඳහා මහායාන ලක්ෂණ බලපා ඇති බවයි. සාහිත්‍ය මූලාශ්‍ර හා පුරාවිද්‍යාත්මක මූලාශ්‍ර අනුව තහවුරු වන කරුණක් වන්නේ එම බුද්ධ ප්‍රතිමාවන් සඳහා මහායානික ලක්ෂණ බලපා ඇති බව යි. මේ පිළිබඳ වඩාත් අවධානය යොමු කිරීමේදී ප්‍රමාණවත් සාධක හමුවන්නේ ගල් විහාරයේ හිඳි ප්‍රතිමා ද්විත්වයෙනි. විද්‍යාධර ගුහාවේ ප්‍රධාන බුදුපිළිමය හා නිසින්නපට්ඨා ලෙනෙහි බුදු පිළිම ආසනයේ බොරදම් අතර ද විශ්ව චන්ද්‍රය වේ. මෙය මහායානික බලපෑමක් ලෙස පිළිගැනේ. එසේම විද්‍යාධර ගුහාවේ ප්‍රධාන බුදුපිළිමය වටා ඇති රංසි ඵලකය, බුදුපිළිම පසුබිමෙහි තොරණක් දැක්වීම ද මහායානික ලක්ෂණවල බලපෑම පිළිබිඹු කරන්නකි. විද්‍යාධර ගුහාවේ ප්‍රධාන බුදුපිළිම බිත්තියේ හිස් මට්ටමේ කුඩා ප්‍රමාණයේ ධ්‍යාන බුදුවරු හතරක් වේ. මෙමගින් තාන්ත්‍රික පංචධ්‍යානී බුද්ධ සංකල්පය නිරූපණය වෙයි. නිසින්නපට්ඨා ලෙනෙහි බුද්ධ ප්‍රතිමාවේ ද මහායානික ලක්ෂණ දැක්වේ. ඡත්‍ර හා දේවතා රූප දෙකක් ද, ආසනය දෙපැත්තේ වාමර ගෙන සිටින රූප දෙකක් ද, අවට ගල් බිත්තියේ හා සිවිලිමේ විත්‍ර ද පසුබිමෙන් දැකිය හැකිය. හිඳි බුද්ධ ප්‍රතිමාවල අත්ල හා පතුල්වල පද්ම ලක්ෂණ වේ. පොළොන්නරු යුගයේ සෙසු හිඳි බුද්ධ ප්‍රතිමා කෙරෙහි මහායාන ලක්ෂණ පැහැදිලිව දක්නට නොලැබුණත් එක් නිදසුනක් අනුව පොළොන්නරු යුගයේ බුද්ධ ප්‍රතිමා කෙරෙහි මහායානික ලක්ෂණ බලපා ඇති බව සනාථ වෙයි.

ප්‍රමුඛ පද: පොළොන්නරු යුගය, බුද්ධ ප්‍රතිමා, රූපහේද,

1 දෘශ්‍යකලා හා සැලසුම්කරණය (විශේෂවේදී) ප්‍රථම වසර warunimaheshika75@gmail.com
2 දෘශ්‍යකලා හා සැලසුම්කරණය (විශේෂවේදී) ප්‍රථම වසර nimanthichandramali@gmail.com